

EXOTICKÉ PARAZITÓZY V SOUVISLOSTI S POBYTEM V ZAHRANIČÍ

Plk. MUDr. J. CAHA, RNDr. M. NEKVASIL

Počet osob přijíždějících z tropů a subtropů v poslední době stále narůstá, a tak v důsledku rychlého a častého styku i s nejbližšími oblastmi zeměkoule, kde je zaznamenáván vysoký výskyt nejrůznějších parazitóz, vzrůstá riziko zavlečení těchto neobvyklých parazitárních onemocnění do Evropy i na území naší republiky. V rámci lékařského vyšetření při příjezdu zabezpečujeme laboratorní kontrolu cizinců a našich občanů vracících se většinou z pracovního pobytu v tropech a subtropích. Jsou zkušenosti, že některé kosmopolitní parazitózy mohou představovat pro naše občany při pobytu v těchto oblastech i po návratu domů větší ohrožení jejich zdraví než všeobecně obávané, tzv. exotické infekční nemoci mikrobiálního původu.

Na našem pracovišti vyšetřujeme československé občany a z cizích státních příslušníků pak hlavně ty, kteří k nám přijíždějí na speciální školení a výuku v rámci rezortů, a to z oblastí Středního východu, Afriky, Jihovýchodní Asie, Karibské oblasti, ale i z dalších míst.

V souboru 542 osob, které jsme po příjezdu z tropů a subtropů v období let 1977 až srpen 1982 měli možnost parazitologicky vyšetřovat, bylo 483 československých občanů a 59 cizinců. Celkem jsme zjistili 57 nálezů (47 u cizinců a 10 u čs. občanů) pozitivních na u nás méně obvyklé parazitózy. Pozitivní nález jsme našli u 79,6 % vyšetřovaných cizinců, zatímco u našich občanů pozitivita činila 2,1 %. Tato okolnost svědčí pro dobrý efekt preventivních opatření, prováděných při zdravotnické péči u našich občanů, ovšem vůbec nás nezbavuje povinnosti tuto péči dále prohlubovat, protože být jednotlivá závažná parazitární onemocnění mohou být pro nemocné a okolí nebezpečná.

V našem spektru pořadí parazitárních původců seřazených podle četnosti pozitivních nálezů (u cizinců a čs. občanů společně) v absolutních počtech bylo následující:

1. *Trichuris trichiura* 19 nálezů
2. *Ascaris lumbricoides* 9
3. *Necator americanus* 8
4. *Iodamoeba buetschlii* 6
5. *Ancylostoma duodenale* 5
6. *Hymenolepis nana* 3
7. *Entamoeba histolytica* 2
8. *Schistosoma haematobium* 2

Následující parazité byli zastoupeni jen jediným nálezem:

Trichostrongylus sp.

Pentatrichomonas hominis

Plasmodium falciparum

Plasmodium vivax

Sarcocystis bovishominis

Entamoeba harmanni v kombinaci s

Iodamoeba buetschlii

Aniž bychom zacházeli do podrobností, dovoříme si uvedený přehled stručně komentovat některými zajímavostmi.

Z vývojových stadií *Entamoeba histolytica* jsme většinou našli jen cysty, trofozoit a cysty současně jsme zjistili u zaměstnankyně ČSA po návratu z Indie. Ta prodělala v květnu v Bombaji prudkou, několikadenní diareu. Po návratu domů se objevily křečovitě bolestivé podbřišky, krev ve stolici, borborygma a potíže přes obvyklou léčbu neustupovaly. Teprve v září byla nemocná parazitologicky vyšetřena a v naší laboratoři byla zjištěna ve stolici *Entamoeba histolytica*, forma dysenterica i forma minuta. Po hospitalizaci a po léčbě kombinací Entizolu s tetracyklinem se stav upravil a také kontrolními vyšetřeními nebyla již prokázána žádná z dříve nalezených forem améby.

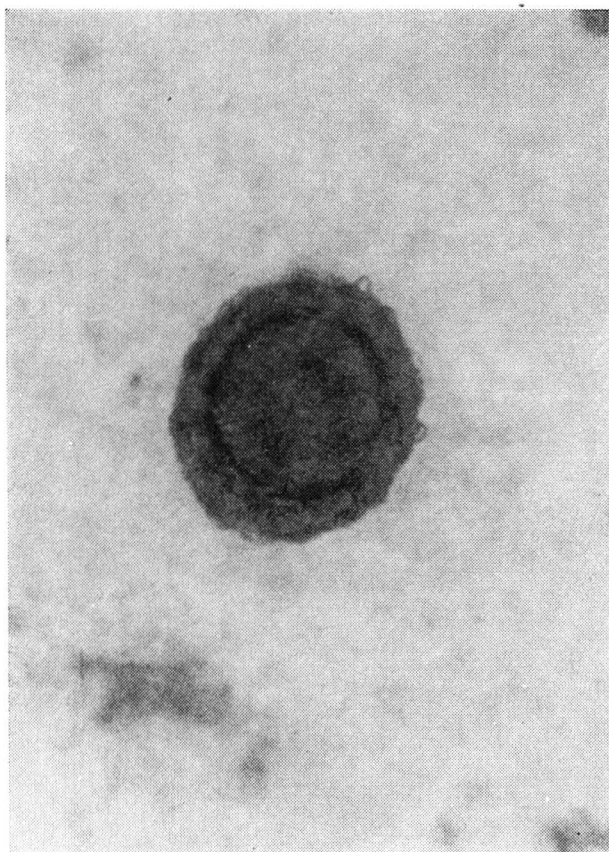
Pro úspěch laboratorní diagnostiky amébiázy má zásadní význam doba mezi odběrem materiálu a jeho laboratorním zpracováním. Při pokojové teplotě dysenterické formy améby zaručeně hynou, a proto nadějně výsledky zaručuje odběr materiálu přímo v laboratorním zařízení. Cysty améby se podařilo v naší laboratoři prokázat v nátěrech stolice barvených podle Heidenheina, pokus o izolaci a kultivaci tohoto kmene se opakovaně nezdařil ani na *Entamoeba medium* Difco ani na půdě Dobell-Leidlaw.

Depistáží prováděnou u stálého indického personálu hotelu ČSA v Bombaji byla prokázána možnost zdravotního ohrožení našich občanů v hotelu přebývajících. U tamního personálu byly zjištěny z protozoí *Giardia intestinalis*, *Pentatrichomonas hominis*, z helmintů pak *Ancylostoma duodenale*, *Necator americanus* a *Trichuris trichiura*.

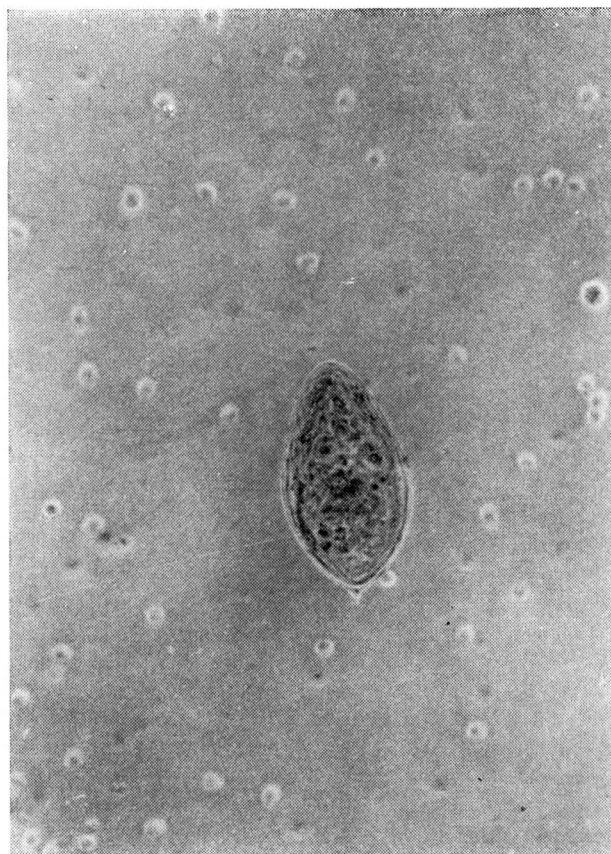
Často se setkáváme s požadavky diagnostikovat malárii. Na následujících fotografiích demonstrujeme některé naše nálezy. V této souvislosti musíme podotknout, že řada zdravotnických pracovišť špatným provedením tlusté kapky značně ztěžuje laboratoři diagnostickou činnost.

S nálezy u nás už vzácně nalézaných střevních améb *Iodamoeba buetschlii* a *Entamoeba hartmanni* jsme se setkali u absolventa léčeného v ÚVN s dg. psoriasis. K infekci amébami došlo před nástupem základní vojenské služby v oblasti řeky Leny na Sibiři při stavbě BAM kontaminovanou říční vodou.

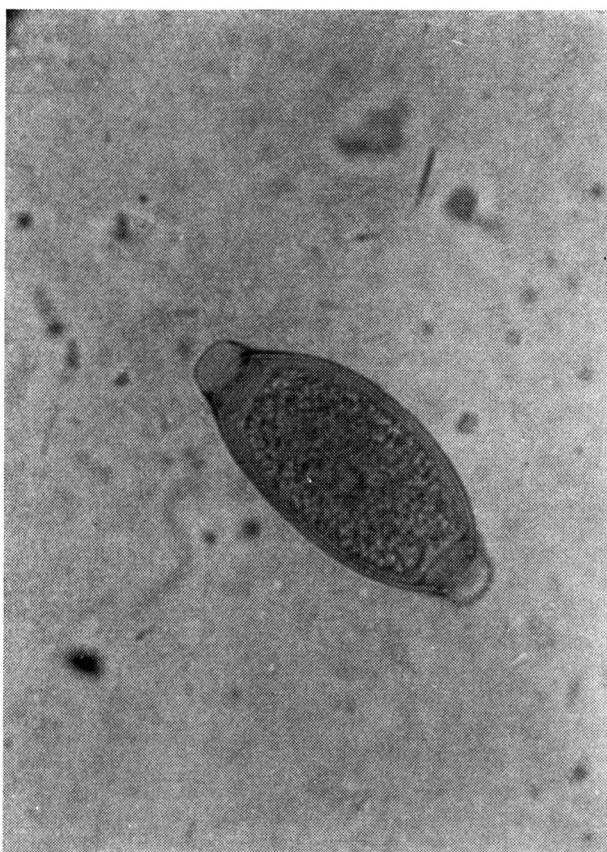
U cizince se nám hned napoprvé podařilo

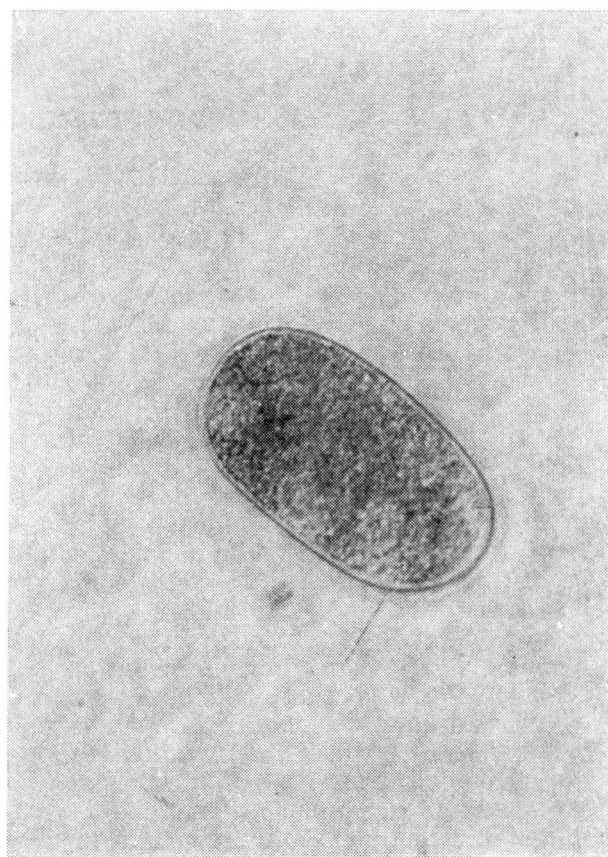
Obr. 1

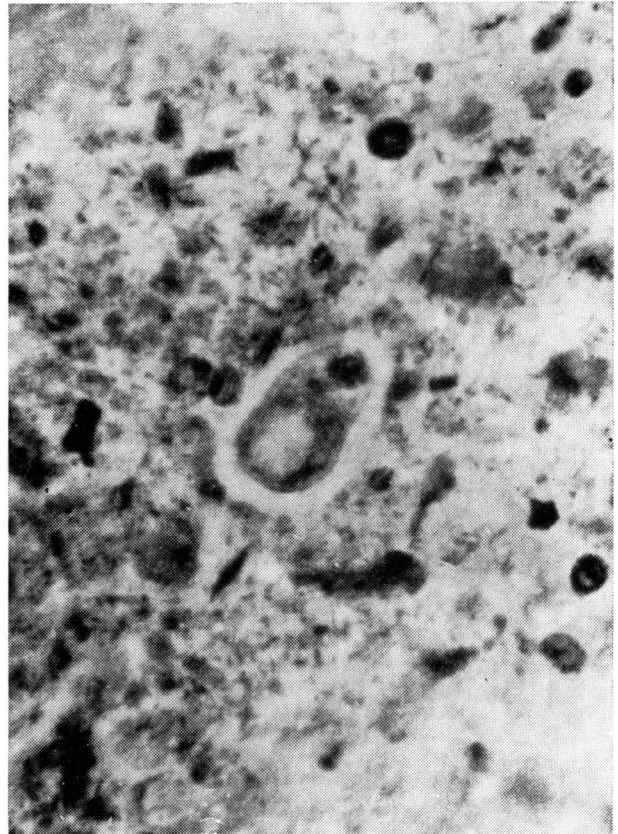
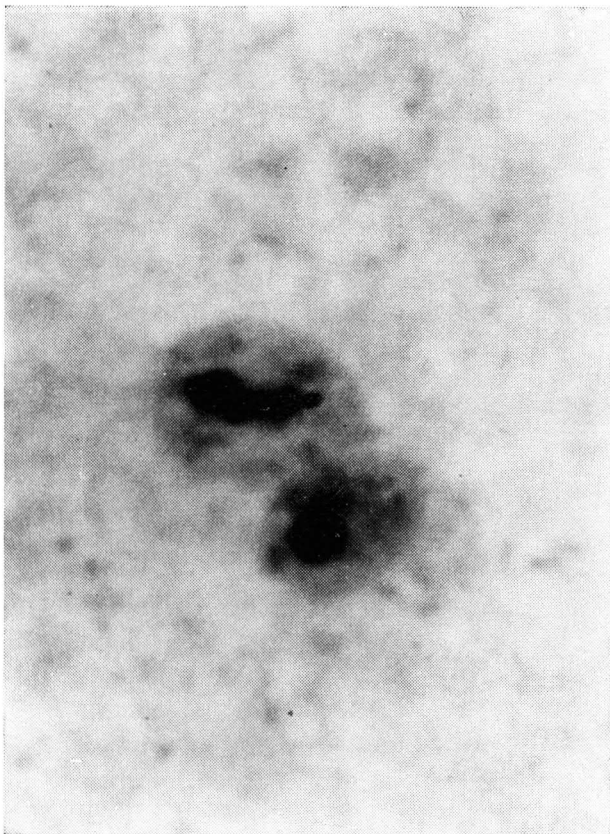
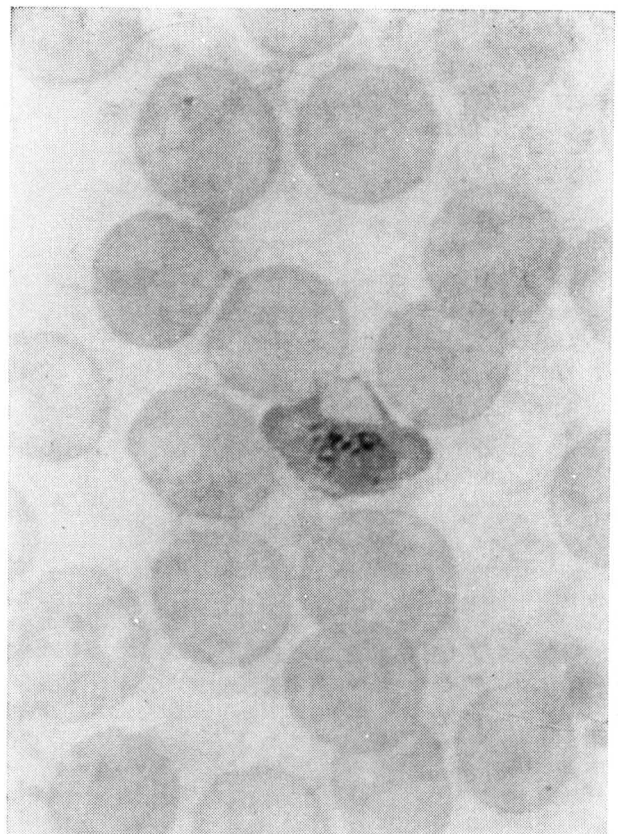
Obr. 3

Obr. 2

Obr. 4

*Obr. 5**Obr. 7**Obr. 6**Obr. 8*

prokázat v 10 ml ranní moče vajíčka exotické *Schistosoma haematobium*.

Nálezy kokcidie *Sarcocystis bovishominis* u příslušníka MV a vajíček *Trichostrongylus* sp. u dalšího našeho občana, tedy u osob bez zahraničního pobytu v anamnéze, ukazují na význam parazitární infestace jatečných zvířat pro lidskou patologii a zároveň i význam opomenutí zásad hygienických opatření.

Naším příspěvkem jsme chtěli demonstrovat podíl lékařské parazitologie na komplexní zdravotní péči o osoby přijíždějící z oblastí zamořených tropickými nemocemi.

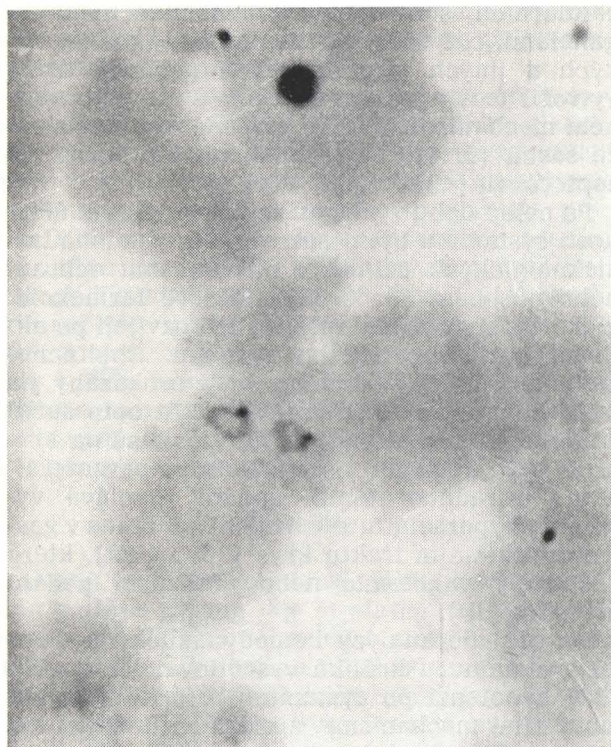
Souhrn

Je uvedeno spektrum pozitivních nálezů exotických parazitóz, zjištěných u cizinců a našich občanů vracejících se z pracovního pobytu v tropech a subtropích.

Na obr. 1—4 jsou vajíčka helmintů *Ascaris lumbricoides*, *Trichuris trichiura*, *Schistosoma haematobium* a *Necator americanus*, zvětšeno 250×. Na obr. 5—9 následují po sobě trofozoit *Entamoeba histolytica*, 500×, *Trichomonas intestinalis*, *Iodamoeba bueschlii*, makrogametocyt *Plasmodium falciparum* a dva prsténky *Plasmodium vivax*, 1000×.

Literatura u autorů.

Klíčová slova: Exotické parazitózy; Návrat z tropů a subtropů.

Obr. 9